

Karácsoni beszéd.*

Alapige: János I, 42. Megtaláltuk a
Messiást! mely azt teszi, ha meg-
magyarázod, Krisztus.

Üdvözlégy kedves karácson, a keresztény világ áldott ünnepe! A te szelid fényed világít ma a családi boldogság és társadalmi élet minden viszonyában. Megzendül ma templomainkban a bethlemi pásztorok éneke, melynek hangjaira föl-emelkedni vágnak a lelkek a föld porából az eszmék világába, hogy az emlékezés fényével világítsuk meg az emberiséget megváltó eszmék bölcsőjét, a bethlemi jászolt. Lelkünk e napon az időnek regés távolán mereng. Részt veszünk azon kornak vágyaiban és reményeiben, győzelmeiben és csalódásaiban. Látjuk, mint jelenik meg egy új égnek és új földnek szelid hirnöke, a Jézus.

Midőn az emberiség vallásos érzelmei belemerülni készültek a választott nép komor világnézetének reménytelenségébe, majd az olympusi istenek játékaitól immár elfordult hitetlenségbe, a a töprengő lelkekben fölhangzott az isteni szózat: „ne féljete!” És ime a testiség lánczaiba bilincselte emberiség öntudatra ébred, fölismeri önön szellemét, szabadságát, magasztos hivatását és magas erkölesi lényét.

Fent és alant, a népnek bölesei és egyszerű gyermekei egyaránt foglalkoztak a Messiás eljövetelének eszméjével. A zsidó népnek régi dicsőségét már csak a multnak emlékei hirdették. A költők merengése, a próféták lelkesült jóslatai, a szolgaság és elnyomattatás titkos sohajai mozgásba hozták a lelkeket. A gyötrött szivek borongó fájdalma derülni kezd a jövőnek magas reményein. A történelmi multnak derűjét elborító komor

* A Bedő Albert-féle pályázaton pályadíjt nyert mű. A pályaműveket bírálták: Nagy Lajos, Péterfi Dénes, Boros György.

felkök közül fölhanzik a próféták szózata: jönni fog szebb kor, jobb idő, születni fog egy Messiás, ki teremteni fog új életet. És a Messiást megtalálták... Ott járt közöttük. Lelkének mélységei, szívének szentült érzetei az egész emberiség boldogításának eszméjével egyesültek. Az ő magasztos egyéniségének jellemképző ereje átment a történelembe és így az isteni kijelentés munkája az ő élete által személyes alakot nyert. Ő korának előítéletes, szűk látköréből kibontakozott és az ő hite, az ő erkölce az emberiséget megváltó eszmékké váltak. Ő egy új kezdet, mely fundamentumon a keresztény világ vallásos élete épült föl.

Jól esik lelkemnek, k. h.! — midőn látom, hogy a mindennapi élet fullasztó légkörében nem vesztettétek még el ezt az alapot, hanem ünnepi érzelmekkel feljöttetek e szent Sionba, hogy a hajdani bölcsekkel tisztességet tegyetek a gyermek Jézusnak. Pedig korunkban hányan s meg hányan hirdetik, hogy a keleti bölcsek vezérlő csillaga az emberiség gyermekkorára vezet, azon korra, melynek vágyait és reményeit, eszméit és törekvéseit a való életnek ész-igazságai lerombolják. De hadd hirdessék!... Mert nekünk az oly bölcselkedés, mely szívünknek vallásos érzéseit megbénítja, mely lelkünknek az örök életre irányzott reményeit a csalódások zivatarával kiöli, nekünk az oly bölcselkedés nem kell. Mit bánjuk, nevezzék hitünket képzelődésnek, erkölcsünket előítéletnek, csak ne ragadják ki szeretetünk karjaiból a mi barátunkat, a mi lelki vezérünket, a mi dicső mesterünket, a Jézust; mert ő általa élni fognak bennünk a mindig egy szebb, egy magasztosabb élet felé készítő eszmék és fülünkbe cseng a pásztorok éneke: „Dicsőség a magasságos mennyekben Istennek, e földön békesség, s az emberekhez jóakarát“.

Én hiszem, hogy ő benne megtalálták a Messiást, ki hadat izent az emberiség zsarnokainak, a bűnöknek és erős meggyőződésem, hogy korunkban is megtaláljuk őt, ha követjük a Jézust hitünkben (I.) és erkölcsünkben (II.).

I.

A Jézus tanításaiban az ember fogalmának kiváló méltóságot adott. A törvény szolgaságába bilineselt emberiséget a szeretet szabadságára emelte. Jézus által újak lettek az embe-

rek ; újak az arezok, újak a lelkek ; új az élet, új a halál ; újak a kötelességek, újak a célok és eszközök. A tarka judaizmusból egy egységes kép bontakozik ki lelki szemcink előtt. Szépek a színek, megkapóak az alakok, egyszerűek a kifejezések!

A törvény Istene haragszik és büntet, a Jézus atyja szeret és megbocsát. Az Úrnak haragja előtt megalázkodva zokog a halandó. Az Atya szeretete előtt bizalommal tekint az égre, az örök élettel megáldott ember. Az Ur szolgája helyett megjelenik az Atya gyermeke. Szeretet és szabadság a légkör, melyben a lélek fölszáll Istenéhez. Egyszerűség és őszinteség, remény és bizalom, szeretet és megbocsátás lengi át az emberek világát. A teremtés gondolata és a teremtmény fogalma közeledik egymáshoz. A szeretet végtelensége a kapocs, mely összeköt Istenünkkel ; bizalom a viszony, mely Atya és gyermek között kifejlődik.

Ő nem merül el az elmélkedések tömkelegébe, hanem életével bizonyította azt, hogy ő a valódi Messiás. Innen van az, hogy az ő tanítása két évezred után sem vesztette el az emberi akaratot megszentelő hatalmát. Előtte eszméi győzelmének biztos reménysége, mögötte messiási küldetésének tudata! Az ő hitének forrásából mindig vigasz árad szét a kinsujtotta sziv fájdalmára s lelkünket az ő tudománya a muló létezés világából az örökkévalóság felé vezérli.

A sorsváltások és különböző lelki állapotok állandó befolyása alatt állunk. Oh mi emberek vagyunk! Hiába mondjátok ti bölcsek, kik kérkedtek világ- és emberismeretekkel, hogy az értelem a szükségképpen körülmények okait egybeveti, határoz és így éltek. Ne tagadjátok meg, hogy érző szivű emberek vagytok. Lám, jönni fog a fölébresztő szózat: ember ébredézz! A fájdalom vaskézzel markol szivedbe. Szép reményid összetörve, boldogságod megzavarva! Egy röpké pillanat s egy örökkévalóságra valót veszítettél... Fájdalmaidat panasztad, örömet tovább adtad az embereknek? Mi lett az eredmény? Fájdalmaidat csak növelték, örömet irigyelték. Be kellett látnod, hogy az életfolyam nagyobb hullámverései között csak a vallásos hit, az Istenbe vetett szilárd bizalom tarthatja fenn lelkednek egyensúlyát.

Igen! A hitnek szárnyain föl kell emelkednünk Istenhez. Nála van vigasz egyedül. „Tőle jó alá minden jó adomány és

tökéletes ajándék'. Az eszményi magasságból letekintve a földi életnek durvaságai elsimulnak, a fájdalom békességes türossé, az öröm szerény boldogsággá finomul.

Ha bizunk Istenben, nyugalom száll szivünkbe. A bűntudat gyötrő kinjai helyett fülünkbe cseng a megbocsátó szózat: „menj el békével és többet ne vétkezzél“. Ha háborúságot szenvedünk másoktól, biztató ígét hallunk: „boldogok, a kik háborúságot szenvednek az igazságért, mert azoké a mennyeknek országa“. Gyülölted embertársadat? Haragra gerjedtél ellene? Higj Istenben! „Boldogok a békességre igyekezők, mert azok Isten fiainak mondatnak“. Elvesztetted életezélodat? Küzködtél és elfáradtál?... Tekints Istenre, higj ő benne s látni fogod, hogy futsz és el nem fáradsz!

Az Istenben való hit új erőt ad, fájdalmat vigasztal, kísérteket győz, bűnöket megbocsát, büszkeséget lohaszt, gyűlölséget töröl, hibákat elfedez, fölébreszti a jót, győzelemre segíti az igazságot. A hit egész lényünket áthatja, vágyodunk a jó után, küzdünk az igazságért. Értjük a kis patak eszevesztését, olvasni tudjuk a felhők ormainak fényírásait... Isten kegyelme, Isten jósága mindenütt, természetben, és az emberi életben

Iy sok nyereségért ki ne igyekeznék szivének vallásos hitét ápolni, növelni? Csak a hitetlen. Ő idegen világban él. Mások a fogalmai az életéről, mások erkölcei, reményei, vágyai. Büszkén hirdeti, hogy ő legyőzte az előítéleteket s úlmüveltségének tudatában közönynyel és megvetéssel néz le a tömegre... Szállj magadba embertársam! Gondolj a végre. Lásd be, hogy az elbizakodott értelem a tudomány nagy kérdéseiben belevesz a töprengésbe és bizonytalauságba. Azért nincs, miért kevélykedj. Hisz talán már holnap indulnod kell a nagy útra s ha lelked békéjét földulta a tagadás szelleme, ha elvesztetted szived harmoniáját, boldogan hunyhatod le szemeid ama nagy álmra? Térj Istenhez, higj ő benne, mert ugy jó, ugy megnyugtató. Hadd vezessen minket a hitnek birodalmában a Krisztus. Az ő vallásos jelleme hassa át szivünket. Keressük lelünk világában amaz egyéni vonásokat, melyek a halhatatlan eszmék igazságának élő tanubizonyosságai mibennünk. A Krisztus hívogat. Kövessük őt a bethlemi jászoltól a Golgotha keresztjéig. Fordítsuk tekintetünket az ő magasztos hitére, mely az

örömben ugy, mint a fájdalomban az Isten akaratján való megnyugvás érzelmével olvadt egybe.

De kövessük a Jézust erkölcsünkben is.

II.

Életünk szólja a tökéletesedés. Hogy pedig e magasztos czélt némileg megközelíthessük, érzésünk és akaratunk egyöntetű működésére van szükségünk. Ez az összhang emberi lelkünknek alaptörvényei szerint létesülhet. Lelkünk így szól: élni akarok. Saját egyénisége szerint akar fejlődni, haladni. Központon érezi magát s a magasabb rendű fogalmak alkotásából saját énjére is levonva a következtetéseket. Érez, tapasztal, gondolkodik, ítél; fél és bátor, szeret és gyűlöl, örvend és búsul saját egyénisége szerint. Így jelenik meg Isten előtt az öntudatos, erkölcsi ember. Érzelmeiről és tetteiről számot ad a benne levő isteni elvnek, az erkölcsi öntudatnak. Ha félre lép az igazság útjáról, saját benső bírója támad ellene. Ha rosszat gondol, ha igaztalant óhajt, ha meggondolatlanul fut kába álmok után, ha emberi botorsággal elfordul Istenétől, saját erkölcsi lényé támad ellene. Kínos gyötrelem szállja meg egész valóját. Hiába mentegeti magát, hasztalan keres áltató érvet, ok nélkül ölti arczára az egykedvűség álcát, — hallja a tiltó szöveget, mely a nyugtalanság pusztájába úzi egész lényét. Ninesen boldogsága, öröme hiányzik, vidámsága elmúlt. Nyugtalan lesz. Erkölcsi tudata a lelkiismeret szavával ítéletet mond tettei fölött.

Jézus tudományának az ő személyes élete adott erkölcsi tartalmat, midőn szavai és tettei, gondolatai és életének összes mozzanatai az erkölcsi fenség összhangjában egyesültek.

Igy történt aztán, hogy a keresztény vallás is, mint történelmi valóság kiváló erkölcsi tartalmával indult hódító útjára. Mert látták az ő nyomdokain a közös szeretet, az alázatosság, a szivtisztaság, a jellemzilárdság, a külső üres szertartásoktól föloldozott erényes élet elhíntett magvait terebélyes fává emelkedni.

Sokan vannak — k. h!, kik a keresztény vallásnak a történelemben való belépésénél a Jézus személyének kiváló hatását háttérbe szoritják. Azt mondják, hogy a keresztény vallás

igazságai mellett a Jézus személye egy véletlen történeti tény, mert hiszen azok az eszmék bárki más által is meghódolásra birták volna az emberiséget... Lehetséges. De a kik a szó és a tett, a gondolt eszme és annak megvalósítása között belátják az emberek világában a nagy távolságot, lehetetlen, hogy ne kételkedjenek, a pusztá ige ily mérhetetlen hatalmában.

Távol legyen tőlünk, hogy egy másik tulzásba tévedve a történeti igazságot a mi vallástudományi gondolt igazságunkkal akarjuk helyettesíteni, mert akkor a keleti képzelet színes képeit, avagy ama kor böleseleti eszméit akarnók ráerőszakolni a Jézus életének történetére. Mi fölvilágosult keresztények a Jézus életiróival nem járjuk be a képzelet ama regioit, melyek a csodás születésről és a neki tulajdonított csodákról regélnek. Mi megelégszünk azzal, ha erkölesi alanyiségünk tudatában követni tudjuk az ő példáját, az ő személyes életét, melyek meggyőznek minket arról, hogy ő az emberiség megváltója, tanítómestere, lelki vezére amaz ország felé, mely nem e világból való.

Föl a szívet, föl az erkölesi akarattal k. h.! Ápoljátok szívetekben a hitnek fenkölt érzelmeit, igyekezzetek éltetekben megvalósítani a Jézusban fölismert erkölesi eszményképet. Akkor fogunk hozzá méltóan ünnepelni s akkor lesz: „diesőség a magasságos mennyekben Istennek, e földön békesség s az emberekhez jóakarát.“ Ámen.

ÁDÁMOSY GÁBOR.

G y ö n g y m o n d a t o k.

(Ujkori íróktól.)

I r i g y s é g.

Nincs szánandóbb az irigységnél; mert minden más bűnöknel feltételeztetik valami jó, ha esalfa is, — az irigységnek kirekesztőleg rossz eledele a gyötirelem, s neki jut a rossz, a mit másoknak ohajt. *Petrárka.*

Az irigység sárga ördög, mely a mások jólétét epével és búskomorsággal zavarja s keseríti. *Lafontaine.*

I r ó. I r o d a l o m.

A „talán“ a legigazabb szó sok írásban. (Igy jó hézagpótló fogantyú a „gyakran“.) *Voltaire.*

A mely író saját műveit jól rendezett kiadási összegben maga előtt feküdni látja, olyan mint a sok gyermekű apa, a ki még életében minden gyermekeit illendően elhelyezetteknek és kiházasítottaknak tudja. *Baldamus.*

Négy elemből merit minden szellem: magából, a természetből, Istenből, és a jövőből. *Schiller.*

A pártütöket meg kell büntetni; de azért, hogy az irodalommal visszaélhetnek az emberek, meg kell-e tiltani annak használatát? *Voltaire.*

Nyelvészet nélkül a legistenibb szerző is — bármit tegyen — csak egy rossz író. *Boileau.*

Boldogok, és ismét boldogok, kik a szép irodalmat békében és szabadságban mivelik. *Voltaire.*

Egy irodalmi ember élete örökös csatározás, és kezében fegyverrel hal meg. *Voltaire.*

Az irodalmárok között most hallgatag, majd zajos harez foly, mint a királyok között is; de amazoknak egy előnyük van, melyet